

BORBOLETA BV

advies, interim management,
training & mediation

Reactie Borboleta op Kabinetstandpunt Medezeggenschap

Inleiding

Het kabinet heeft eind 2009 een standpunt bepaald over hoe het nu verder moet met de medezeggenschap na het debacle rond het mislukken van een 'Nieuwe' wet medezeggenschap werknemers. Dat wettelijk voorstel moest in 2007 worden ingetrokken.

Het kabinet heeft een onderzoek laten uitvoeren en er zijn diverse gesprekken gevoerd om een beeld te krijgen van hoe de medezeggenschap er in Nederland voorstaat.

Een positief beeld van de medezeggenschap

Het kabinet stelt dat de medezeggenschap en de ondernemingsraad als instituut breed zijn aanvaard door zowel bestuurders als door werknemers. Dit blijkt ook uit de onderzoeken die zijn uitgevoerd (zie ook het rapport op mijn website). Wat mij met name is opgevallen is dat sinds 2005 de meerwaarde van de OR om draagvlak te creëren duidelijk is toegenomen (van 74 naar 78%). Wat niet echt tot tevredenheid stemt is de (lichte) daling van de naleving van de wet (nu heeft 70% van de ondernemingen met 50 werknemers of meereen OR en dat was in 2005 nog 76%). Deze daling 'zou' mede het gevolg zijn van de forse toename van bedrijven met 50 tot 75 werknemers.

Het kabinet constateert daarbij dat de medezeggenschap goed functioneert en dat de betrokken partijen tevreden zijn over de bestaande wetgeving. Het kabinet constateert dan ook dat er geen reden is om de WOR fundamenteel aan te passen.

Het kabinet zegt overigens niet dat de WOR helemaal geen aanpassing behoeft. Er worden een aantal 'klassieke' knelpunten genoemd waarmee de medezeggenschap al jaren kampt en voor een aantal van deze knelpunten worden voorstellen gedaan. In mijn reactie zal ik steeds ingaan op de genoemde knelpunten, het eventuele voorstel van het kabinet en mijn reactie daarop.

Verkiezing van de ondernemingsraden

Het kabinet constateert dat verschillende ondernemingsraden nog wel eens problemen hebben om kandidaten te krijgen bij (tussentijdse) verkiezingen. Vervolgens geeft het kabinet een aantal voorwaarden voor het goed kunnen organiseren van verkiezingen doch stelt daarbij dat dit geen taak voor de overheid is en een andere wet- en regelgeving niet zal helpen. *Het kabinet stelt wel dat de procedure voor de verkiezingen vereenvoudigd kan worden door zowel de lijst van ongeorganiseerden als de lijst van de vakorganisaties tegelijkertijd op te stellen.*

Op zich is dit een goed voorstel. De procedure voor de verkiezing van de OR kan eenvoudiger. Bericht alle betrokkenen acht weken voor de verkiezingen dat er OR-verkiezingen gaan plaatsvinden. Lijsten met deelnemers kunnen tot drie weken voor de

verkiezingen worden ingediend en zullen twee weken voor de verkiezingen bekend worden gemaakt. Een zg. vrije lijst moet worden ondertekend door tenminste 10 werknemers.

Daarmee zijn de problemen nog niet opgelost. Het moet voor de werknemers duidelijk zijn wat een OR mag, kan en moet en hoe de ondernemer tegen medezeggenschap aankijkt. Een positief beeld van de bestuurder draagt ertoe bij dat medewerker zich sneller kandidaat zullen stellen. Om de verkiezingen ook te kunnen organiseren zou een budget per lijst (en dan ook voor de vakorganisaties) beschikbaar moeten zijn (dat maakt ook dat ongeorganiseerden beter samen een lijst kunnen bemensen dan iedereen apart).

Relatie OR en achterban

Het kabinet constateert dat de relatie tussen de OR en de achterban in veel gevallen voor verbetering vatbaar is.

Het kabinet wil een 'meer vrijblijvende' (meer vrijblijvend t.o.v. de tekst in het gestrande wetsvoorstel) opnemen waarin komt te staan dat de OR, liefst in samenspraak met de achterban, in zijn reglement opneemt hoe de communicatie met de achterban zal verlopen.

Ook dit lijkt mij een goed voorstel, het lijkt mij ook juist dat het maatwerk moet zijn hoe OR en achterban met elkaar omgaan. Toch zou ik op een enkel punt wel iets verder willen gaan. Ik zou mij kunnen voorstellen dat na elke overlegvergadering binnen één werkdag een nieuwsbulletin in de onderneming bekend wordt gemaakt. In een tijd waarin veel mensen vinden dat de dagbladen alleen maar geschiedenis schrijven mag je dat toch wel een OR verwachten. Zo'n bulletin heeft nog meer voordelen:

1. Bestuurder en OR worden in de OV gedwongen tot het maken van duidelijke afspraken waarover geen discussie meer mogelijk is. Dit betekent ook dat reeds in de OV het bulletin moet worden gemaakt en dat de bestuurder ook weet wat er in komt te staan (de ondernemingsraad blijft echter verantwoordelijk voor de eigen berichtgeving).
2. Gesteggel over de inhoud van de notulen in een volgend overleg is in principe van de baan;
3. De medewerkers weten tijdig wat er is besproken waardoor allerlei geruchten worden voorkomen.

Een algemeen voorstel dat de OR moet beschikken over een budget dat nodig is om de werkzaamheden goed te kunnen verrichten lijkt mij daarbij op zijn plaats.

Instelling commissies

Het kabinet ziet de voordelen van commissies van de ondernemingsraad. In de Wet medezeggenschap werknemers werd al een vereenvoudiging voorgesteld. *Dit kabinet is iets voorzichtiger omdat de huidige bepalingen rond de OR-commissies uitgebalanceerd zijn met waarborgen voor scholing en ontslagbescherming. Het kabinet stelt dat zij gaat kijken hoede bepaling in de wet kan worden verruimd zonder dat ongewenste effecten optreden op het gebied van faciliteiten en ontslagbescherming.*

Het aardige in het vorige wetsvoorstel vond ik het loslaten van de soorten commissies. De OR mocht zelf weten wat voor commissies de OR nodig vond. Dit moet dan wel gemotiveerd bij de ondernemer worden gemeld en bij een verschil van mening zou de bedrijfscommissie (of een andere samen over een te komen instantie) een rol kunnen spelen.

Ad hoc afzien van bevoegdheden door de OR

De SER heeft gepleit voor een bepaling waarin staat dat wanneer een OR afziet van (bijvoorbeeld) het geven van een advies op een concreet onderwerp, de OR daar niet op terug kan komen. Een dergelijke bepaling zou ook voor het instemmingsrecht moeten gelden.

Het kabinet zal bezien of en hoe in de wet kan worden vastgelegd dat een OR, die ad hoc afziet van de uitoefening van het advies- of instemmingsrecht (ten aanzien van een specifiek voorgenomen besluit) niet later op dit besluit kan terugkomen.

Het vorige wetsvoorstel ging echter verder en daar was juist veel ophef over. Nu noemt het kabinet dat het moet gaan om een specifiek voorgenomen besluit. In het eerdere wetsvoorstel ging het nog om het afzien van het advies- of instemmingsrecht over een onderwerp. De opmerking van de SER lijkt mij logisch. Wij zullen het kabinetsvoorstel moeten afwachten.

De ondernemingsovereenkomst

De mogelijkheid van een ondernemingsovereenkomst is in de WOR van 1998 opgenomen. Het kabinet constateert dat deze nieuwe bepaling (bijvoorbeeld om bevoegdheden van de OR uit te breiden of nadere afspraken te maken over het begrip 'belangrijk' in het adviesrecht) nog niet het succes heeft gebracht dat men had verwacht. Daarnaast heeft de SER geconcludeerd dat er nog wat onduidelijkheden zijn over de rechtsgeldigheid van de ondernemingsovereenkomst en de discussie over de duur van de overeenkomst.

Het kabinet wil nu in de wet opnemen dat een overeenkomst tussen OR en bestuurder kan worden opgezegd met inachtneming van een termijn van zes maanden. Ook zal het kabinet aandacht besteden aan het waarborgen van de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid. Ter aanvulling op het vorige punt geeft het kabinet aan dat het structureel afzien van bevoegdheden (ook bij ondernemingsovereenkomst) niet passend is in de visie op medezeggenschap.

Voor de laatste opmerking acht ik van groot belang, ondernemingsraden behouden dus altijd het advies- en instemmingsrecht zoals in de WOR gesteld, elke overeenkomst die daarmee in strijd is NIETIG.

Met het opnemen van een vaste opzegtermijn van zes maanden in de wet ben ik minder gelukkig. Ik ken veel ondernemingsraden die een ondernemingsovereenkomst met de bestuurder hebben afgesloten die in ieder geval wordt afgesloten voor de duur van de zitting van de OR. Het lijkt mij van belang dat wanneer een OR en de bestuurder weloverwogen met elkaar een overeenkomst afsluiten voor een zittingstermijn, dat beiden daaraan ook gehouden kunnen worden. En uiteraard moeten beide partijen ervan op aan kunnen dat een dergelijke overeenkomst ook rechtsgeldig is.

Geschillenregeling

De SER heeft het kabinet al mee gedeeld dat van de 23 bedrijfscommissies in de marktsector en twee over zullen blijven. De SER heeft daarnaast het kabinet voorgesteld de WOR op twee punten aan te passen. De SER heeft voorgesteld de verplichte bemiddeling door de bedrijfscommissie te schrappen en de ondernemingsraad direct de mogelijkheid te bieden

naar de Kantonrechter te stappen. *Het kabinet neemt dit voorstel over doch stelt dat bemiddeling nog steeds mogelijk is.*

De SER wil ook af van de verplichte registratietaken (het door ondernemingsraden verplicht toesturen van OR-reglementen, de wijzigingen daarin en de jaarverslagen). De registratie had enkel tot doel om inzicht te krijgen in het aantal functionerende ondernemingsraden en dat inzicht wordt ook verkregen uit het driejaarlijks onderzoek dat wordt uitgevoerd naar de naleving van de WOR. *Het kabinet wil ook dit voorstel overnemen.*

Ik ben het met beide standpunten wel eens. Om die ondernemingsraden, die wel blijven kiezen voor de bemiddeling van de bedrijfscommissie (of een andere instantie), moet dan wel de mogelijkheid (financiën) worden geboden een externe adviseur in te schakelen.

Medezeggenschap in grote en complexe organisaties en alternatieve vormen van medezeggenschap.

Het kabinet constateert dat met name in grote en complexe organisaties de behoefte aan alternatieve medezeggenschap groot is. Er wordt gebruik gemaakt van zeer diverse vormen medezeggenschap (werkoverleg, verbeterteams, kwaliteitskringen etc.). *Het kabinet constateert ook dat de huidige wetgeving geen belemmering vormt voor alternatieve vormen van medezeggenschap temeer omdat het echte overleg nog steeds in de overlegvergadering plaats vindt.*

Ik ben het met het kabinet eens.

Flexibele bevoegdheden verdeling

De SER heeft daarnaast voorgesteld om een meer flexibele bevoegdheidsverdeling tussen OR, GOR en COR mogelijk te maken. In de vorm van een ondernemingsovereenkomst zou een meer duurzame toedeling van bevoegdheden kunnen worden afgesproken. Als voorbeeld wordt gegeven dat de adviesbevoegdheid op het operationele niveau bij de OR kan blijven en dat de COR het adviesrecht heeft over strategische besluiten op concernniveau.

Het kabinet staat positief tegenover een dergelijke wijziging.

Volgens mij behoeft de wet op dit gebied geen wijziging. Terecht wordt gesteld dat in een ondernemingsovereenkomst deze afspraken (dus nu al) gemaakt kunnen worden. Daarnaast heeft de OR niet alleen adviesrecht over de een strategisch besluit doch ook over de implementatie van een dergelijk besluit. Je zou hooguit artikel 35 zo kunnen formuleren dat tussen OR, GOR en COR duidelijke afspraken moeten worden vastgelegd over de verdeling van de bevoegdheden doch dat lijkt mij een open deur.

Structuur van bevoegdheden

De SER heeft geconstateerd dat de structuur van de medezeggenschap niet altijd goed aansluit op de verdeling van bevoegdheden in een concern. De SER wijst dan opeen voorbeeld van een business unit in een concern. Wanneer voor een dergelijke business unit een OR wordt ingesteld dan is het nu zo dat deze alle WOR-bevoegdheden krijgt. De SER acht dit ongewenst en stelt voor dat een dergelijke OR alleen die bevoegdheden krijgt die aansluiten op de bevoegdheden van de leiding van de business unit.

Het kabinet is het met de SER eens dat dit een belangrijk probleem is doch wil eerst meer informatie verzamelen alvorens een besluit te nemen tot een aanpassing van de wet op dit punt.

De halfjaarlijkse bespreking (art. 23 en 24 WOR)

Het kabinet heeft geconstateerd dat het maken van afspraken tussen bestuurder en OR naar aanleiding van het overleg over de algemene gang van zaken, nog onvoldoende uit de verf komt. Het kabinet ziet ook het grote belang voor de bestuurder om in een dergelijke overeenkomst goede afspraken met de OR te maken over de betrokkenheid van de OR. *Het kabinet ziet voor zichzelf geen taak om in de WOR extra criteria te benoemen. Het kabinet is van mening dat partijen in goed onderling overleg met elkaar afspraken moeten maken. Het kabinet wil wel in overleg met de SER kijken of er bijvoorbeeld voorbeeldagenda's kunnen worden opgesteld.*

Gelukkig stelt het kabinet dat medezeggenschap niet meer uit onze samenleving is weg te denken. Maar het minstens van belang hoe de medezeggenschap in organisaties wordt ingevuld. De organisaties die de halfjaarlijkse bespreking op een goede manier met elkaar voeren worden niet geholpen met voorbeeldagenda's en de organisaties waar het niet goed loopt ook niet. Het gaat erom dat bestuurders de medezeggenschap echt serieus nemen. Dat betekent dus niet een adviesaanvraagje over een voorgenomen besluit bij de OR neerleggen doch samen praten over wat er in de organisatie verandert zou moeten worden (wat kan beter, waar is sprake van een knelpunt). OR en bestuurder zouden moeten streven naar consensus over een andere manier van werken en/of de aanpak van een knelpunt. Uit de evaluatie kwam ook dat steeds meer (ook ondernemers) de ondernemingsraad zien als een instituut waarmee draagvlak kan worden verworven. Nu wordt het draagvlak groter wanneer er consensus wordt bereikt. Geef in de wet die mogelijkheid heel duidelijk aan.

Voor het adviesrecht geldt dan dat, na de halfjaarlijkse bespreking, over de uitwerking van een onderwerp eerst wordt gestreefd naar consensus over dat onderwerp. Wanneer er geen consensus wordt bereikt dan kan de OR nog altijd terugvallen op het adviesrecht. De bestuurder kan dan alsnog een adviesaanvraag bij de OR neerleggen waarop de OR dan binnen een maand (mits er echt serieus overleg heeft plaatsgevonden) dan reageert. Zo kan worden geregeld dat over adviesplichtige onderwerpen met elkaar ook tot een overkomst kan komen en dat bij instemmingsplichtige onderwerpen OR en bestuurder het eens moeten worden.

Medezeggenschap in internationale bedrijven

Het kabinet constateert dat het wat de naleving van de EOR wel wat beter kan doch constateert ook dat de EOP in Nederland goed functioneert en de waardering krijgt van werknemers en bestuurders.

Benoeming leden RvC in structuurvennootschappen en spreekrecht

Het kabinet constateert dat de ondernemingsraad het recht heeft leden voor RvC's in een voordracht aan te bevelen. Voor een derde van het aantal leden heeft de OR een versterkt aanbevelingsrecht. De rechten van de OR blijven onverkort van toepassing, ook in het nieuwe wetsvoorstel 'bestuur en toezicht in naamloze en besloten vennootschappen'. In een nieuw wetsvoorstel van de Minister van Justitie en de Minister van SoZaWe wordt tevens

voorgesteld de ondernemingsraad spreekrecht te geven in de algemene vergadering van een onderneming (bijvoorbeeld door een standpunt te geven over belangrijke bestuursbesluiten, benoeming en ontslag van bestuursleden en over de bezoldiging.

Enquêterecht

Het kabinet constateert dat het enquêterecht niet voor de ondernemingsraad kan worden opengesteld omdat de OR geen rechtspersoonlijkheid heeft en niet beschikt over een uitwinbaar eigen vermogen.

Het kabinet stelt wel voor dat bij een dergelijke procedure (enquête) de OR moeten worden geïnformeerd en dat de OR kan overwegen om zich te voegen in de procedure.

Het kabinetsstandpunt is wat mij betreft juist.

Tot slot

Het kabinet heeft aangekondigd dat er een nader uitgewerkt voorstel komt voor de uitwerking van de voorstellen. Dit zal naar mijn mening dit jaar zeker nog niet gebeuren.

*Advies recht - consensus, anders adviesaanvraag
Voldoendeschooling en ook recht daarop*